
HÅKON BLEKEN

KORSVEIEN

Korsveien – bønn og handling

Korsveien bygger på tradisjoner fra tidlig middelalder, da kristne i Jerusalem begynte å følge Jesu lidelsesvei – via Dolorosa, fra Pilatus' hus til Golgata. Ut fra denne pilegrimstradisjonen laget fransiskanermunker på 1500-tallet en andaktsform som kunne plasseres i mange miljøer, inne i kirkerom og ute i gatene. Nå ble korsveien mer konsekvent knyttet til fastetiden. I 1731 fastslo paven at det skulle være 14 stasjoner, og Korsveien ble et viktig og mye brukt motiv i kirkekunsten. I tillegg til de 7 med direkte bibelhenvisning, kom 7 med rot i folkefromheten. De har bibeltekster knyttet til seg som belyser innholdet.

På siste del av 1900-tallet ble korsvei-praksis i den katolske kirke fornyet av frigjøringsteologien. Her kunne man knytte forbindelsen mellom den lidelse man selv var utsatt for, f.eks under diktaturregimer i Latin Amerika, og den lidelse Jesus selv måtte utholde.

De reformatoriske kirkene har hatt et sterkt fokus på korsteologien som ligger til grunn for Korsveien som rituale og bønn. «Om noen vil følge etter meg, må han fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg.» (Matt.16.24) Sammen med fastetidens vekt på rettferdighet og barmhjertighet, har dette trolig motivert lutherske menigheter også i Norge til å bruke Korsveien pedagogisk og rituelt i kirkerommene.

Nidaros domkirke og Vår Frue menighet har fått bruke Håkon Blekens Korsvei for å utsmykke og berike kirkerommet i Nidaros domkirke. Vi har valgt Kvinnenens minnekapell, som på en særlig måte minner oss om vår historie som okkupert under 2.verdenskrig, og om vårt ansvar som medmennesker. I middelalderen var dette undervisningsrom, og etter krigen sørget Norsk Kvinners Nasjonalråd i Trondheim for innsamling av penger til å utsmykke kapellet. Ved kapellet finner vi boken med navn på de 1100 kvinner og menn som døde for å forsvare sitt land og folk i 1940-1945. Alterbordets front har illustrasjoner fra Bergprekenen i

Matteus 5,1-12, der Jesus priser salige (heldige, utvalgte) de som følger Jesu vei i konkret handling. Kunstneren Asbjørg Borgfeldt henspiller på situasjoner fra okkupasjonsårene i relieffene. Det gir dyp mening å meditere over Korsveiens stasjoner med Blekens aktuelle og politiske tolkning av menneskers undertrykkende maktbruk, kamp og lidelse i ulike tidsepoker nettopp i dette rommet.

I dette kapellet ber menigheten tidebønn daglig og feirer messe ukentlig. I fastetiden forbereder vi oss til påskens mysterium. Bønn, faste og almisser er fortsatt viktige verdier i fastetiden i lutherske kirker. Vi kalles til å vende ryggen til det onde og likegyldigheten, og vende oss til Gud i bønn, for å hente styrke til å følge etter Jesus, og møte våre medmennesker langs korsveien vår. En viktig bakgrunn for den kristnes faste er Jes.58.6-7:

«Dette er fasten jeg har valgt; å løse urettferdige lenker, sprengte båndene i åket, sette undertrykte fri, og bryte hvert åk i stykker, å dele ditt brød med sultne og la hjelpeløse og hjemløse komme i hus.»

En 15.stasjon ble i nyere tid føyd til for å minne om oppstandelsen. I Kvinnernes minnekapell er Kristofer Leirdals oppstandne Kristus vårt håpsteget. Vi ber ved pilegrimsålet Birgittas bønn: «Herre, vis oss din vei, og gi oss vilje til å gå den.»

Med ønske om god vandring!

Bodil Slørdal,

sokneprest i Nidaros domkirke og Vår Frue menighet

Håkon Blekens Korsvei

Da maleren Håkon Bleken høsten 1975 fikk i oppdrag å lage en korsvei for St. Olav-kirke i Trondheim var det hans andre store oppdrag for menigheten. To år før hadde han skapt en dekorasjon på hele 60 m² i ulike steinmaterialer og smalto for fondveggen i daværende nye kirkebygg, tegnet av nylig avdøde arkitekt Per Kartvedt. Veggen fantes ikke plass til i det nye kirkebygg og kan nå beskues på Trondheims Folkemuseum.

St. Olav-menigheten hadde gode grunner til å gi Håkon Bleken oppdraget til å male en korsvei. Kristi pasjonshistorie er et tema som nettopp denne kunstneren har et nært forhold til, selv om han ikke er bekjennende kristen. Bildeberetningen om menneskers lidelser i kulltegningserien «Fragmenter av et diktatur» var hans endelige kunstneriske gjennombrudd i 1970. På sensommeren 1975 fullførte han et triptykon med en korsfestelse som midtpunkt som befinner seg i Oslos kommunale Kunstsamlinger.

Menighetens beslutning å gi Bleken en korsvei i oppdrag, var likevel modig. Enda modigere var det å gi verket en fast plass i kirken. Det var ikke bare det at man gikk inn for en kompromissløs, tidsmessig løsning av en tradisjonell oppgave for sakralkunsten; man skjønnte alvoret som kunstneren møtte sin oppgave på ved å stille andaktsbildets tradisjon under kritikk. Teologisk sett skal andaktsbildet vekke fromme tanker og beslutninger, det skal fremelske hos betrakteren en kontemplativ fordypning i bildets innhold, liksom smelte sammen betrakteren og bildet. Det er denne holdningen Blekens bilder sperrer seg mot. Hva beror denne vegringen på?

Blekens korsvei består av 15 bilder. Det tradisjonelle antallet på 14 er utvidet med ett: «Oppstandelsen». På lengre avstand slutter bildene seg sammen til en suite. I fjernsikt faller deres samklang i øyne. Hvert bilde finner sin plass i et samstemt hele. Det oppstår et inntrykk av et enhetlig, harmoniserende kunstverk som speiler en meningsfull orden i Kristi pasjonshistorie. Hver stasjon synes å ha sin nødvendige plass i en høyere plan. Bildene bindes sammen gjennom fargeklangen. De fleste er malt med en eller to grunntoner. Spekteret er stort sett avdempede fargevariasjoner mellom kadmiumrødt, brent umbra, oker, smaragdgrønt, dekkhvitt og ikke minst prøysserblått. Sterke kontrasterende brudd er unngått. Intensiteten i fargeuttrykket synes innadvendt, smeltet inn i samklangen. Korsveien virker som malt etter fjernsiktens prinsipp. Fargeklangen rommer det messianske så vel som det estetiske «skinn», bildenes aura, den gir løfte om forsoning mellom liv og død, lidelse og lykke.

Dette løfte brytes når vi nærmer oss bildene. Skritt for skritt ser vi hvordan det skjønne skinn svinner hen. Disse bildene overholder ikke den tradisjonelle regelen for komposisjonen at nærsikten skal stadfeste og berike det som trer frem ved fjernsikten som bildets enhetlige karakter. Nærmer vi oss blir figurasjonene tydeligere. De fleste bilder viser entydig et motiv, noen få er mer abstrahert, men har likevel klare tematiske henvisninger. Grunnklangen i bildene begynner å løse seg opp i rastløs springende og ofte «skitne» penselstrøk. Står vi tettere foran et enkelt bilde kommer konfrontasjonen som et sjokk: Ut av bildets undergrunn trenger fotografier seg på. Her finnes ingen forsonende gullgrunn, intet himmelsk blått som lar et andektig blikk dykke ned i kontemplasjonens sfære. Kulturbildets utilnærmelighet er brutt. Atspredte enkeltbilder løsriver seg fra samklangen og den sakrale sammenhengen og trenger seg på. Billedflaten er dekket med fotografiske klipp. Maleriet skjuler dem aldri helt. Det fremhever eller omformer dem noen ganger, andre steder trer fotografiene klart frem. Det er reportasjebilder, mange av dem kjente, noen av dem er allerede blitt til emblemer til tidens redsler og lidelser. Det er bilder fra datidens verdenspolitiske virkelighet; fra Vietnamkrigen, Pinochets og Francos skrekke regime, gatekamper, oppmarsjer og demonstrasjonstog, henrettelser, bødler og deres ofre. Disse bildene er like aktuelle i dag som for mer enn 40 år siden. Verden er ikke blitt fredeligere. Ikke en dag er oss forunt uten nye bilder av vold og lidelse.

Kunstneren har vært meget varsom med sin maleriske bearbeidelse av dette materialet. Han har ikke forsøkt å overby eller skjønne det; det yter motstand mot hans suverenitet. Han kan ikke sjalte og valte her, han minnes om sin avmakt til å forme verden etter sitt bilde. Hans sannferdighetssøken utfordrer hans formdrift. For Augustinus var fjernsikten den sanne tolkningen av verden: «Vi pleier å se det onde og heslige i det nære, og da fremtrer det selvfølgelig ondt og heslig. Når vi derimot overskuer det hele i fjernsikt ser vi at det skjønne ikke ville være uten sitt komplement, det heslige, og at først begge til sammen gir et bilde av fullendt harmoni». Denne fjernsikten ville innebære en teodice kunstneren ikke kan stå inne for. Fjernsiktens harmoniserende tolkning og den sjokkartete oppløsningen av harmonien i nærsikten forsones ikke i hans Korsvei. Konflikten kan ikke løses av kunsten. Den er der som en utfordring til oss alle. Kunsten vil ikke gi etter ved å komme vårt behov for harmoni i møte, men vil heller ikke gi seg. Vi som betraktere må ta inn over oss at den har ingen annen trøst å tilby enn å holde stand.

Jan Paul Brockmann

JESUS BLIR DØMT TIL DØDEN

«Hva skal jeg da gjøre med Jesus, som kalles Messias?» spurte Pilatus. Alle som en ropte: «Han skal korsfestes!» Han spurte: «Hva ondt har han da gjort?» Men de skrek bare enda høyere: «Han skal korsfestes!» *Matt 27, 22-23*

JESUS MOTTAR KORSET

Da overga han Jesus til dem for at han skulle korsfestes. Så tok de Jesus med seg. Han bar selv korset sitt og gikk ut til det stedet som heter Hodeskallen, på hebraisk Golgata. *Joh 19, 16-17*

JESUS FALLER FØRSTE GANG UNDER KORSET

Han var i Guds skikkelse og så det ikke som et rov å være Gud lik, men ga avkall på sitt eget, tok på seg tjener-skikkelse og ble mennesker lik. Da han sto fram som menneske, fornedret han seg selv og ble lydlig til døden, ja, døden på korset. Derfor har også Gud opphøyd ham til det høyeste og gitt ham navnet over alle navn. I Jesu navn skal derfor hvert kne bøye seg i himmelen, på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er

Herre, til Gud Faders ære! *Fil 2, 6-11*

JESUS MØTER SIN MOR

Se hit, dere som går forbi på veien. Finnes det en smerte som min, den som har rammet meg? Den som kan trøste og berge mitt liv, er langt borte fra meg. *Klag 1, 12a. 16b*

SIMON FRA KYRENE HJELPER JESUS Å BÆRE KORSET

De førte Jesus ut for å korsfeste ham. Og de tvang en mann som gikk forbi, til å bære korset hans, det var Simon fra Kyréne, far til Aleksander og Rufus. Han var på vei inn fra markene. *Mark 15, 20b-21*

VERONIKA REKKER JESUS SVETTEDUKEN

Han var foraktet, forlatt av mennesker, en mann av smerte, kjent med sykdom, en de skjuler ansiktet for. Han var foraktet, vi regnet ham ikke for noe. Sannelig, våre sykdommer tok han, våre smerter bar han. Vi tenkte: Han er rammet, slått av Gud og plaget. *Jes 53, 3-4*

JESUS FALLER ANNEN GANG UNDER KORSET

Gud har overgitt meg til onde mennesker, kastet meg i armene på lovløse. Min fiende dolker meg med blikket. De åpner gapet mot meg og slår meg hånlig på kinnet.

Sammen går de mot meg. *Job 16, 11.9b. 10b*

JESUS TRØSTER JERUSALEMS KVINNER

En stor folkemengde fulgte med, blant dem mange kvinner som jamret og gråt over ham. Men Jesus snudde seg mot dem og sa: «Jerusalems døtre! Gråt ikke over meg, men gråt over dere selv og barna deres. *Luk 23, 27 –28*

JESUS FALLER TREDJE GANG UNDER KORSET

Skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham. Han ble mishandlet, han ble plaget, og han åpnet ikke munnen, lik et lam som føres bort for å slaktes, lik en sau som tier når den klippes, og han åpnet ikke munnen. *Jes 53, 6-7*

JESUS BLIR AVKLEDT

Men jeg er en mark og ikke en mann, spottet av mennesker,
foraktet av folk. De deler klærne mine mellom seg og kaster
lodd om kappen. *Salme 22, 7. 19*

JESUS BLIR NAGLET TIL KORSET

Og da de kom til det stedet som heter Hodeskallen, korsfestet de både ham og forbryterne der, den ene på høyre side av ham og den andre på venstre. Men Jesus sa:
«Far, tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør.» *Luk 23, 33-34*

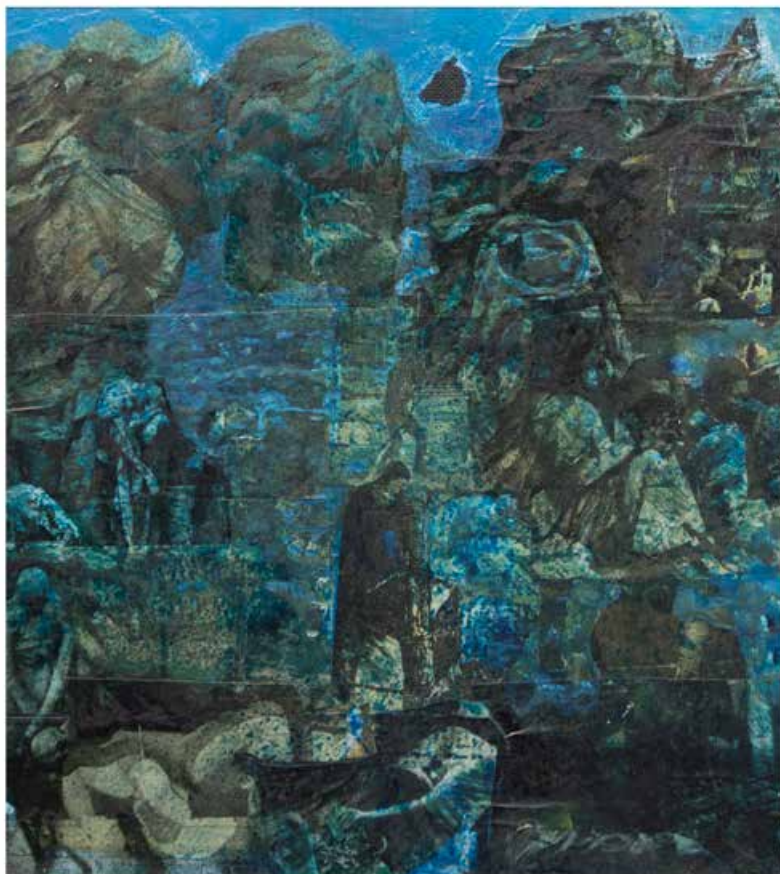
JESUS DØR PÅ KORSET

Da falt det et mørke over hele landet helt til den niende time, for solen ble formørket. Forhenget i tempelet revnet etter midten, og Jesus ropte med høy røst: «Far, i dine hender overgir jeg min ånd!» Da han hadde sagt det, utåndet han. *Luk 23, 44-46*

JESUS BLIR TATT NED AV KORSET OG LAGT I SIN MORS FANG

Og Simeon sa til hans mor Maria: «Se, han er satt til fall og oppreisning for mange i Israel, og til et tegn som blir motsagt – ja, også gjennom din egen sjel skal det gå et sverd. Slik skal de tankene mange bærer i hjertet, komme for dagen.» *Luk 2, 34-35*

JESUS BLIR GRAVLAGT

Josef tok Jesu kropp, svøpte den i et rent linklede og la den i en ny grav, som var hugget ut til ham selv i bergveggen. Så rullet han en stor stein foran inngangen og gikk. *Matt 27, 59-60*

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros domkirke og
Vår Frue menighet

---

www.nidarosdomen.no
